

Trei spectacole la Teatrul Municipal din Göteborg

Mai întâi **Closer** (Mai aproape), pe un text bine primit la Londra, la Paris și la New York, aparținând englezului Patrick Marber, care s-a făcut celebru încă de la debutul său cu **Dealer's Choice**. Este o piesă despre dragoste și singurătate, în numai patru personaje, cu o voită simetrie în desfășurarea intrigii, în care eroii se iubesc și se abandonează, își mărturisesc iluziile și decepțiile cu o voluptate ce atinge uneori paroxismul. Dan (specializat în redactarea necroloagelor), Alice (cu un trecut foarte neguros), Anna (fotograf) și Larry (doctor) se întâlnesc din întâmplare într-un mare oraș contemporan, dintre acelea care "asistă" neputincios, ba chiar cinic, la marile sau micile drame ale celor care le populează, sporindu-le pe zi ce trece angoasa, îndoielile, teama de naufragiu. Schema e limpede. "El" o iubește pe "ea", iar "ea" îl

iubește pe "el". Dar, la un moment dat, "el" iubește pe "altcineva". Persoana este interesată de această combinație, pentru care, la rândul ei, va trebui să renunțe la vechiul amor. Relațiile celor patru personaje ating stări și intensități imprevizibile, din acest punct de vedere spectacolul amintind de **Cui i-e frică de Virginia Woolf?** ori de **Totul în grădina**. Într-o scenografie sobră, dar expresivă, realizată de Elisabeth Aström, regizorul Joachim Siegard mizează totul pe puterea emoțională a replicilor și pe capacitatea interpreților de a conferi viabilitate și credibilitate unor confruntări care, prin reflex, dau seama de disperarea în fața solitudinii și a eșecului. Cei patru interpreți – Marika Lagercrantz, Helena Sanderberg, Johan Gry și Johan Karlberg – dovedesc o bună stăpânire a mijloacelor de expresie și a dozării efectului lor emoțional, alternând "exploziile" cu "imploziile", nervozitatea gestului și a mișcării cu tăceri bine tensionate. Vedeta echipei este, fără îndoială, Marika Lagercrantz, actriță cu un mister și o charismă ce o ajută să domine scena, chiar atunci când este lipsită de replică. Spectatorii nu pot uita însă creația ei de vârf din acel film, realizat de celebrul Bo Wideberg, în care actrița dă viață unei nefericite și aprige profesoare (victimă și călău), îndrăgostită în chip pătimaș de unul dintre elevii ei. Cel de al doilea spectacol ne-a oferit șansa întâlnirii cu o piesă a suedezului Jonas Gardell, foarte cunoscut datorită aparițiilor sale frecvente la televiziune, ("one man show"), unde recitalurile sale umoristice de o

debordantă sangvinitate, dar fără să strălucească prin subtilitate, amintind oarecum de Doru Octavian Dumitru al nostru, sunt gustate de publicul mai puțin pretențios. Dramaturgul-actor este puternic mediatizat și datorită finii sale mai ciudate, care nu l-a împiedicat să apară pe o "primă pagină" sărutându-se cu "prietenu" său. A debutat ca romancier, în 1985, cu "Jocul pasiunii", apoi a publicat mai multe povestiri, revenind la roman cu "Așa se duce o zi din viața noastră și nu se mai întoarce niciodată", o frescă despre oameni cărora viața li se scurge printre degete fără ca ei să poată interveni și schimba ceva. A început să scrie devreme piese de teatru (e născut în 1963), iar succesele n-au întârziat să-și facă simțită prezența prin **Lena și câinele Percy** și **Mărturisirile unui urficios** (1989), **Urșii polari** (1990), **Obraz lângă obraz** (1995) etc. Piesa **Oameni în soare** a avut premiera absolută la "Dramaten", la Stockholm, în 1997, iar la Göteborg se joacă în această stagiune cu săli pline, fapt menit să dea seama despre capacitatea autorului de a surprinde mentalități, sentimente și atitudini familiare suedezului de rând, modulii său de viață în acest contradictoriu sfârșit de mileniu. Scena este acoperită cu nisip. Ne aflăm pe o plajă, într-o stațiune unde eroii piesei, două cupluri tinere, vin să-și "încarce bateriile" potrivit cerințelor unei vieți stresante. Aparțin unor straturi sociale puțin diferite (profesor, asistentă medicală, "reutier" etc.), dar îi unește aceeași viață domestică fără orizont, cu întârziate hârjoneli adolescente,

Trei surori de A.P. Cehov

dar mai ales cu compromisuri menite să le prelungească iluzia "armoniei". Între ei se află și un copil tarat, care de multă vreme și-a surprins părinții printr-o muțenie absolută. În partea a doua a piesei își face apariția o bătrână evreică, al cărei trecut este marcat de experiența tragică a lagărului, personaj incitant prin procesele de conștiință pe care le declanșează în suflul celor patru, dar mai ales prin momentul plin de semnificații al stabilirii unei surprinzătoare comunicări cu copilul cel "mut". În tot spectacolul regizat de Benny Fredriksson se simte prezența derizoriului, a vorbăriei ce se substituie faptelor și a lamentărilor care sufocă inițiativa. Faptul apropie oarecum piesa de teatrul absurdului, dar numai până la această senzație a pierderii esenței comunicării și, prin ea, la sentimentul că însăși lumea ar putea să dispară. De altfel, în replicile bătrânei, ori într-un moment de coșmar pricinuit de furtună, de parcă ar fi început "Apocalipsa anului 2000", putem recunoaște intensitatea dramatică a premonițiilor cenușii ale autorului. Este un spectacol incitant, deși pe alocuri static, trenant, strivit de dialog, despre condiția individului și despre absurditățile sau meschinăniile vieții de zi cu zi. Din fericire, Gardell mănuieste bine armele umorului, așa încât și suficiența, și absurditățile eroilor, dar și unele trimiteri către raporturile economice ale suedezilor cu organismele europene ("noi credeam până acum că mâncăm căpșune, dar abia acum vedem ce sunt ele") sunt abordate cu o ironie scânteietoare, ce declanșează în sală hohote de râs. Jocul actorilor, mai interiorizat (Gun Arvidsson – bătrâna, Ralph Carlsson, Charlott Strandberg), mai exploziv (Johan Gry, Marie Delleskog) sau redus la câteva gesturi "automate" (copilul Andreas Andersson) este bine adaptat acestui univers care te face să râzi la tot pasul, dar și să suspini, din când în când, pen-

tru posibilitatea ca toată această lume în care trăim "să se ducă dracului". Amestecul de gravitate și jucăușă ironie conferă piesei o certă modernitate, iar a p l o m b u l interpretilor face ca spectacolul să fie perceput în sală, mai ales în zona lui de comedie, drept o bună oglindă a vieții de zi cu zi. Este o dovadă că autorul nu se sfieste să trateze cu aceeași lejeritate problemele căpșunelor sau ale cămii tocate și pe acelea legate de cenușii existenței ori de dramaticile întrebări asupra viitorului.

Cel de al treilea spectacol văzut la Teatrul Municipal din Göteborg a fost unul de "redescoperire" a clasicii: **Trei surori** de A.P. Cehov, în regia lui Peter Oskarson, decorul ingenios semnat de Birgit Angele, costumele pitorești (cu discretă notă de distincție, în cazul "surorilor", ori ușor ironică, în privința celorlalți) realizate de Astrid Ljungberg-Järnblad, și lumina permanent funcțională, creatoare de "spații de joc" și de atmosferă, datorată lui Anders Westlund, și muzica vie, când duioasă, când grotescă, pe care o aduc în scenă câțiva interpreți, în roluri de muzicanți nelipsiți de la evenimentele vesele ori triste ale casei. De altfel, acest decor alcătuit din câteva suprafețe (dreptunghiuri) înclinate, la câțiva pași deasupra scenei, pe care interpreții le ocupă și le părăsesc uneori în salturi, ca și cum între ei s-ar afla permanent un vid, distanțe greu de surmontat, ca și muzica din scenă a trupei "ambulante" (prezentă și la finalul reprezentației, în foaier, spre ași primi bănuțul din partea "boierilor") constituie principalele însemne ce personalizează oarecum reprezentația. Bucuria spectatorilor vine de la

Oameni în soare de Jonas Gardell

câteva evoluții actoricești remarcabile, cum sunt mai ales acelea datorate lui Mia Högland (Irina), Tomas Lindström (Kulighin) și celor doi protagoniști nefericiți ai unei neîmplinite povești de iubire, apreciatul actor de teatru și film Rolf Lassgard (Verșinin) și frumoasa Alexandra Zetterberg (Mașa), actriță distinsă și cu impresionante resurse pentru jocul de un intens dramatism, dezvăluite (mai ales) în scena despărțirii de singura ființă care o atrage și îi trezește interesul pentru viață. Din păcate, cu excepția unor scene viu colorate, în care fie umorul, fie neagra deznădejde își află întrupări de o profunzime emoțională demnă de laudă, reprezentația suferă adeseori de lipsă de ritm, de "mister" teatral, de surpriză și propețime, acea "lânzezeală" proprie universului cehovian transformându-se pe lungi pasaje într-o nedorită monotonie a relației scenă-spectatori. Avem astfel dovada că și în teatrul suedez Cehov reprezintă un puternic "magnet", mereu actual, dar, în ciuda unei aparente "familiarități", autorul rus nu este la îndemâna oricui, atunci când ne gândim și nădăjduim la o performanță.

Ion Parhon